

№ 136

**Додаткові свідчення Володимира Чехівського
від 27 вересня 1929 р.**

1929 р., IX–27 я, нижчепідписаний, показав:

1. На додаток до 5 пак[ту] свідчення 23–IX — показую. Після того, як на першій нараді СВУ висловлено було побажання збирати наради з 5 осіб кожному в його оточенні, я вніс пропозицію, як тепер твердо пригадую, щоб зовсім не творити нарад, а обмежитись індивідуальним впливом кожного в його оточенні без організації. Через те, що це була остання думка що до способу роботи, я гадав, що вона й переважила. Як прийняли цю думку другі члени наради, це не було виявлено. Як потім в дійсності члени наради працювали, мені було не відомо до допиту.

2. На додаток до 3 пак[ту] свідчення 23–IX показую. Після перегляду моїх стосунків до членів СВУ пригадування нових [мо]ментів в цих стосунках визнаю, що моя участь в колах СВУ після першої наради зовсім не припинялась, а продовжувалась і далі. Приймав я участь в гостинах у членів СВУ, про характер яких я подав показання раніш. Приймав я участь в умові між де-кількама членами СВУ збирати матеріали з 1917–[19]20 рр. про національні взаємини на Україні, се б то — в умові про Комітет увічнення пам'яті Петлюри. Подавав членам СВУ відомості про церковне життя, хоч не регулярно, а у важливі [мо]менти. Моє попереднє показання про те, що я не брав участі в роботі СВУ після першої наради обмежується теперішнім показанням так: після першої наради я не брав участі в організаційно-керівній справі СВУ і не вів роботи і організації СВУ в своєму церковному оточенні. Участь моя в СВУ виявлялась в пасивній формі, бо я не одмовився від СВУ і не повідомив про своє вирішення не працювати в СВУ — членів СВУ. Визнаючи свою участь в СВУ і після першої наради, не можу не виявити і свого сорому і щирою жалю, що міг так неухважно поставитись до справи і піти на нікчемне угодовство.

3. До показання про мою участь в церковнім житті додаю. Я закликав до себе іноді в перші роки своєї церковної діяльності 1922–1925 [рр.], членів ВПЦР для спільного відпочинку увечері і бесіди. До мене заходили мітр. В. ЛИПКІВСЬКИЙ, В. ПОТІЄНКО, П. ГОРДОВСЬКИЙ, М. ХОМИЧЕВСЬКИЙ і інші. Бували і парахвіяне, як наприклад: Н. СЕМЕНЮЧЕНКО. На цих бесідах розмови були переважно з церковного життя. Ухилів в бік політичний не помічалось. З початку 1926 року ці бесіди припинились у зв'язку з моїм розходженням з ВПЦР.

4. В кінці 1923 р., я приносив С. ЄФРЕМОВУ книжку «Радянське будівництво України», де були зауваги і про ЄФРЕМОВА, для того, щоб ознайо-

мити його з тим, що торкалось його персонально, застерегти його від хибних кроків, а по-друге, щоб познайомити його з самою книжкою.

5. На запитання про завітання ВІНАРЧУКА, свящ[еника] з Кам'яниччини, до мене показую. Крім свящ. ДАВИДЕНКА, пригадую, заходив до мене ще один священник з Кам'яниччини останніми роками, оповідав про стан церковної справи на Кам'яниччині, дав мені братерської допомоги чи гроші, чи щось з харчових продуктів. Ні фамілії його, ні чогось помітного, значного з розмови з ним не залишилось у моїй пам'яті. Не пригадую чи то був ВІНАРЧУК, чи інший.

6. Моє знайомство з ОТАМАНОВСКИМ обмежувалось випадковими зустрічами поза родиною. У нього я не бував і не стрічався з ним у когонебудь з знайомих, крім може якого окремого випадку, що його я не пригадую. За останні роки у мене з ОТАМАНОВСКИМ було зо три зустрічі випадкових. 1928 р. стрів його в бібліотеці, а 1929 р. — на улиці. В бібліотеці я працював над перекладом з французької мови. ОТАМАНОВСКИЙ поміг мені перекласти один вислів. Підчас цих зустрічів з ним розмов громадського значіння не пригадую. Мені здається що їх не було.

7. Про Володимира БУРТАНА свідчу. Він кінчив Шевченківську школу приблизно 1921–[19]22 рр., потім учився на Соц[іально]-Екон[омічних] Курсах, де я його й пізнав, бо я там був тоді викладачем. Після Соц[іально]-Екон[омічних] Курсів В. БУРТАН мав вступити до Політехнікуму, чого дуже хотів і батько його. Але Вол. БУРТАН, під впливом своїх персональних міркувань, перемінив лінію і хотів вступити до богословських курсів ВПЦР. Батько просив мене вплинути на БУРТАНА, щоб той йшов до Політехнікума. Я радив В. БУРТАНУ йти до Політехнікуму, зазначаючи, що богословські предмети він може засвоїти працюючи в Політехнікумі. В. БУРТАН вирішив йти просто лише на Богосл[овські] курси. Після скінчення курсів В. БУРТАН хотів женитись і йти на церк[овну] працю. Батько, щоб віддалити його від небажаного одружіння, найшов йому службу в Середній Азії. В. БУРТАН там попав в тяжкі умови праці. Звідти через когось, не пригадую кого власне, він передав листа мені, в якому просить визволити його від перебування в Серед[ній] Азії і дати змогу повернутись до Києва. Це було приблизно року 1924. При зустрічі я казав батькові, щоб допоміг синові. Виявилось, що батько вже послав синові кошти на повернення його до Києва. Повернувшись до Києва, В. БУРТАН прийняв діяконство, трохи служив за діякона в Соф[ійсько-му] соборі на практиці, а потім його запрошено було до Лубенського собору, де він і працював до останнього часу. Боротьба БУРТАНА Вол[одимира] за вибраний їм шлях в його родині набувала великого напруження. Одного часу він залишив був батьківську родину і жив окремо. Напруженність його настроя в шуканні виходу з того становища, що він попав в Середню Азію і

відбилось на тоні його листа, де він каже про боротьбу, маючи на увазі виключно боротьбу за вибраний ним родинний шлях.

Володимир Чехівський

ДОПИТАВ [Джавахов]

*ГДА СБ України, ф.б, спр. № 67098-ФП, т. 45, арк. 197–199.
Оригінал. Рукопис олівцем.*

№ 137

Протокол допиту Володимира Чехівського від 30 вересня 1929 р.

1929–ІХ–30 я, нижчепідписаний, показав:

1. На додаток до свідчення про розмову з приводу листа С. ЄФРЕМОВА до «Діла». Вперше я довідався і ознайомився зі справою листа С. ЄФРЕМОВА до «Діла» з статей т. ХВИЛІ у «Комуністі» торік. Я маю погляд на виступ С. ЄФРЕМОВА, як на нелойяльний до Радянської Влади і не поділяв ні настроїв ні напряду його. Коли ж С. ЄФРЕМОВ з'ясовував окремі фактичні помилки ак[адеміка] СТУДИНСЬКОГО в розмові зі мною, я не міг заперечувати, не маючи даних, але я не висловлював і ухвалення листа ЄФРЕМОВА. Не виступаючи проти листа С. ЄФРЕМОВА в його фактичних запереченнях СТУДИНСЬКОМУ, я був проти самого виступу С. ЄФРЕМОВА в закордонній пресі в цій справі, був проти і характеру виступу, що мав нелойяльний зміст.

2. На додаток до 5 пак[ту] свідчення від 23–ІХ про форми структури СВУ показую. Моє внесення на першій нараді СВУ не утворюючи нарад з 5 осіб, обмежитись персональним впливом в оточенні — було додатковим до внесення про наради з 5 осіб. Мені здавалось раніш, що моє внесення, як останнє, було прийняте замість першого. Тепер, після детальнішого пригадування розмови про утворення нарад з 5 осіб, зтверджую, що моє внесення про обмеження персональним впливом залишилось, як додаткове. Див. на ст. 6 продовження під 4.

4. Про вплив СВУ в мойому церковному оточенні показую. Допит 27–ІХ в справі складання нарад з 5 осіб в окремих колах СВУ викликав в мойй пам'яті раніш незгаданий [мо]мент з роботи першої наради СВУ. Коли висловлено було побажання, щоб кожний член першої наради в свойому оточенні збирав наради з 5 осіб, я висловив непевність що до свойого церковного оточення, чи з нього можна підібрати людей для наміченої наради з 5 осіб. Після того почав перераховувати контингент відомих церковних діячів з україн[ської] авт[окефальної] прав[ославної] церкви у Києві.

Я називав підряд, починаючи з мітр. В. ЛИПКІВСЬКОГО, арх. Н. ШАРАЇВСЬКОГО, Л. КАРПОВА, Ю. КРАСИЦЬКОГО, М. ХОМИЧЕВСЬКОГО,